Din cele ce am văzut, am auzit și m-au pus pe gînduri

Mărturisește Vadim MALAHOV, referent la consiliul Uniunii Frăției Ortodoxe din Moscova

(Continuare. Începutul în nr. nr. 71, 72 și 73 din 30 mai, 2 și 3 iunie a.c.)

În sfîrșit, divergențe serioase a provocat recunoașterea identității limbii literare moldovenești și române. Și oricît m-am străduit să obțin o explicație de la adversarii «românizării», prin ce totuși se deosebește limba moldovenească de cea română, n-am putut căpăta un răspuns cît de cît clar. Maximum se putea constata doar faptul că populația moldovenească din stînga Nistrului în anii de putere sovietică s-au obișnuit să vorbească într-un jargon specific, încărcat pînă la refuz cu slavonisme și cu «sovietisme».

Odată ce a venit vorba, să medităm puțin despre fenomenul acesta pe exemplul limbii ruse. Noi, rușii, știm prea bine cîte stricăciuni și schimonosiri s-au produs în limba noastră maternă în anii dominației bolșevice. Să știți — cam același lucru s-a întîmplat și în Moldova! Cum vine dar: ceea ce considerăm că pentru noi e tragedie națională să prezentăm drept o mare fericire pentru moldoveni? Ne rămîne să cădem de acord că oamenii de pe ambele maluri ale Nistrului vorbesc una și aceeași limbă, iar orice tentative de a inventa un fel de «limbă moldovenească» aparte nu e altceva decît un experiment «internaționalist» barbar în domeniul culturii.

Și încă o chestiune strîns legată de această problemă: românii și moldovenii sînt un popor sau două diferite? Dintre oamenii cu care am conversat, unii se consideră univoc români, alții pledează pentru naționalitatea lor moldovenească. În tot cazul, e o chestiune pe care se cuvine s-o soluționeze băștinașii Moldovei înșiși, și nu persoanele mutate mai ieri din Rusia sau politicienii moscoviți.

Să apelăm la un caz similar. Cînd în Rusia se vorbește de independența etnosului ucrainean, imediat se iscă replici: cică, nici limba ucrainenilor nu e limbă, ci doar un dialect vorbit al limbii ruse, nici literatură proprie n-au, ba și trecutul istoric e comun cu al rușilor, și statalitatea e una și aceeași. Chiar dacă admitem că acceptăm toate absurditățile acestea, apare întrebarea: oare nu există un astfel de fenomen ca procesele etnogenezei, și pot fi oare oprite ele printr-o apostrofare din partea Moscovei? Îți rămîne numai să te uimești că ceea ce atît de mult îi dezgustă pe șovini în felul de a fi ai ucrainenilor, ei stimulează cu toată sîrguința în problemele interetnice din Moldova. Cu adevărat, «tot ce voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi la fel» (Matei, 7, 12).

Așadar, există totuși rusofobie în Moldova? Din ce motive se mai pune și azi problema «apărării populației ruse»? Iată lămurirea dată de arhimandritul Dormidont: da, un anumit timp au existat serioase stări de spirit antiruse, generate de faptul că, făcînd primii pași pe calea independenței, cum ar fi Legea despre limbă, republica a avut a înfrunta o rezistență îndîrjită din partea structurilor unionale, pe atunci încă destul de viguroase, și a adepților din Moldova ai imperiului sovietic (Interfront). Însă după ce în vara anului 1990 a fost declarată independența și suveranitatea statului moldovenesc, spiritele repede s-au potolit. Țin să luați aminte că primele ciocniri armate încep în Transnistria mult mai tîrziu — din noiembrie 1990. Ce sarcină și-au propus în așa caz fondatorii R.M.N. — de a apăra «prigonita» populație rusă sau de a torpila independența tînărului stat?

Încă un detaliu. Presa «patriotică» rusă speculează în permanență cazul morții tragice într-o stradă din Chișinău a tînărului Dima Matiușin, în vîrstă de 16 ani. Am încercat să clarific veridicitatea versiunii răspîndite a acestui caz sinistru. Interlocutorii mei, independent de naționalitate, susțineau una — să nu confundăm o crimă elementară cu conflictul de ordin interetnic.

Și ultimul moment al acestei teme, la care țin să mă opresc. Caracterul politic, și nicidecum interetnic, al confruntării stîrnite în Transnistria vine să-l sublinieze faptul că ambele părți beligerante sînt multinaționale. De partea Moldovei luptă un mare număr de ruși, ucraineni, bulgari, găgăuzi, unii dintre ei și-au dat viața pentru integritatea și suveranitatea republicii — e destul să citești în ziare listele celor căzuți. Eu am avut prilejul să mă întîlnesc și să stau de vorbă pe front cu mulți poliției și voluntari nemoldoveni. Iată un exemplu elocvent. Din efectivul secției orășenești de poliție din Bender doar 45 la sută sînt moldoveni, în rest predomină ruși și ucraineni. Comisarul de poliție al orașului, colonelul V. Gusleakov este rus, din neamul lipovenilor. Dar oamenii aceștia timp de o lună și jumătate au suportat cu bărbăție asediul «gardiștilor» care au blocat sediul poliției, n-au bătut în retragere în fața inamicului. Eu am fost martor ocular, cum la 21 aprilie a fost scos asediul și polițiștii își reluau funcțiile la paza ordinii publice.

Cum oare pot fi luate în serios afirmațiile despre persecutarea rușilor în Moldova în timp ce ruși apără cu jertfire de sine această țară? Sînt convins: astfel de oameni cum este colonelul Gusleakov mai mult merită numele de «adevărat om rus», decît demnitarii de teapa lui I. Smirnov sau A. Rutkoi.

TABLOUL SOCIAL-DEMOGRAFIC AL CONFRUNTĂRII

Meditînd asupra izvoarelor conflictului transnistrean, nu putem trece cu vederea încă un aspect important, care de obicei, în numeroasele publicații la tema în cauză, este lăsat în umbră — confruntarea poartă o pronunțată nuanță social-demografică. Pare a fi interesant să urmărim, în ce pături sociale își găsește sprijin politic regimul tiraspolean. Nu e secret că decenii în șir mănosul meleag al Moldovei, și în special valea Nistrului cu condițiile sale naturale prielnice, putem spune balneare, a fost îndrăgit de către tot felul de nomenclaturiști. Reprezentanți ai birocrației de partid, ai aparatului administrativ și de producție, sosind cu lucrul în Moldova de prin Zona Necernoziomică sau din Siberia, nu mai doreau să se reîntoarcă la baștină, ci se așezau cu traiul la Bender, Tiraspol, Dubăsari, Tagma «coloniștilor» a crescut esențial pe seama militarilor demobilizați din armata a 14-a. Viceprimarul Chișinăului, dl Cosanu, a numit următoarele date: acum 30 de ani Tiraspolul avea 70 mii de locuitori. Astăzi acolo trăiesc 200—210 mii, dintre ei — 70 mii de militari, foști militari și membri ai familiilor acestora. Nu e de mirare că în rîndurile gărzii republicane din R.M.N. este foarte înalt procentul persoanelor cu pregătire militară.

Nimeni nu pune la îndoială dreptul oamenilor, așezați cu traiul în Moldova, de a locui în republică și a fi cetățeni ai ei, dar nu poți ședea pe două scaune, nu poți trăi în stat, considerîndu-te cu patînare reprezentant al stat, care, de altfel, la mentul dat nici nu mai tă. Că tare bine o mai dpînă odinioară în atotputa ca Sovnedie — reprezenta nomenclaturii — nu s probleme nici cu spațiul cativ, nici limba română era nevoie s-o însușească.

Apropo, încă un aspect acestei chestiuni. Oare m specificul efectivului «de dre» al populației sprg din Transnistria rezidă că în R.M.N. «este cel înalt nivel de trai din C.S (precum scrie V. N. Ostpov tr-un articol publicat în «mostrol» din 28 aprilie a. Apologeților Tiraspolului place să-i șocheze pe oam neinițiați, enumerînd măs întreprinse în R.M.N. priv protecția socială a popula — și blocarea prețurilor majorarea pensiilor și sala lor. Un singur lucru se tr sub tăcere — din cont toate acestea? Știm din rie că toate «realizările» al-demografice ale orînd sovietice aveau un revers fiorător — încălcarea siste tică a legilor economice mentare, munca de sclav a ținuților, ruinarea cinghizh că a satelor de hatîrul ora lor, obișnuite să cumpere fr zele a cîte 13 copeici. C poate să prospere Transni în timp ce sînt rupte apro definitiv legăturile econom tradiționale cu malul dr cîmpurile minate nu sînt crate, țăranii se refugiază sume enorme de bani se c tuiesc de dragul războiu Se impune o deductie simp pentru a susține «cel mai nivel de trai» este nevoie nu nesfîrșit torent de mij ce din afară. Luați amin rosienilor, — cine și pe co cu alimentează pe malu Nistrului o nouă Cubă Etiopie?

Dar iată încă o față cial-demografică a conflic lui. Să comparăm unele da Cam 36—40% din popula Transnistriei sînt moldov 28% — ucraineni, 24—2 — ruși. Dacă luăm datele vind populația orășenea vom vedea, că în Tiraspol moldovenii constituie 20 la s pe primul loc plasîndu-se munitatea rușilor. Nu pu nega faptul că anume în diul populației ruse din Tr snistria se bucură de popul tate I. Smirnov și compl Și dacă suprapunem ac repartizarea politică a fo lor pe cea demografică ved că ideea R.M.N. este susți tă în temei de orășeni, în t ce satul moldo-ucrainean nu ceptă regimul tiraspolean lucru, pe care ni-l mărturis elocvent unele fapte ce strecoară în paginile ziare transnistrene. De aici și ter rea față de locuitorii de sate (bunăoară, la 23 apri m-au luat în automobilul în drum de la Bender s Chișinău doi țărani — un m dovean și un rus — din sa Copanca ocupat de «gardiș Ambii îmi povesteau des batjocorirea sătenilor de că vreo 200 de banditi înarm pînă în dinți, despre atmosf ra de frică ce domnește Copanca — oameni se tem lasă din case). De aici și a gerile «președintelui R.M.N care s-au efectuat în sate și țevile de pistoale-automat; aici și țăranii care și-au pă sit ocupațiile lor agricol stînd astăzi cu armele în m nșeele de la Cosnița și C cieri alături de polițiști. istorie totul se repetă. Bolș vismul a adus mereu țărăni moarte și sclavie, iar război dintre oraș și sat declanș În 1917, continuă și azi Transnistria.

(Va urma).